

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
73 0 P 001217 15 Rev
Banja Luka, 01.06.2016. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Darka Osmića i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja N.D. iz J., opština S.M. i K.D. iz B., Ul. ..., V., zastupanih po punomoćniku M.R., advokatu iz B., protiv tužene Lj.M. iz D., opština K.V., zastupana po punomoćniku M.P., advokatu iz B. i u pravnoj stvari protivtužiteljice Lj.M. protiv protivtuženih N.D. i K.D., radi utvrđenja i diobe vanbračne tekovine, odlučujući o reviziji tužitelja-protivtuženih izjavljenih protiv presude Okružnog suda u Banjaluci 73 0 P 001217 15 Gž 2 od 17.9.2015. godine, na sjednici održanoj dana 01.06.2016. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Banjaluci 73 0 P 001217 15 Gž 2 od 17.9.2015. godine se ukida u pobijanom dijelu kojim je odbijena žalba tužitelja-protivtuženih na prvostepenu presudu Osnovnog suda u Kotor Varoši 73 0 P 001217 13 P 3 od 26.02.2015. godine i u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka i u tom dijelu predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Kotor Varoši 73 0 P 001217 13 P 3 od 26.02.2015. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužilaca, u dijelu kojim je traženo da se utvrdi, da prednik tužilaca, R.D., ima pravo suvlasništva, u dijelu sa 1/2, po osnovu zajednički stečene imovine, za vrijeme trajanja vanbračne zajednice sa tuženom, na parceli k.č.broj: 529/2 zv. P., kuća i zgrada, površine 115 m² i dvorište, površine 450 m², upisanoj u Posjedovni list, broj: 515/5 K.O. O.; poslovnom prostoru, površine 21 m² u B., na ..., u stambenoj zgradi izgrađenoj na parceli k.č.broj: 764/6 upisanoj u Posjedovni list broj: 1963 K.O. B. 5, upisanom u Knjigu uloženih ugovora o prodaji poslovnih zgrada, poslovnih prostorija i garaža List broj: 166/1, na imenu S.D. i dvosobnom stanu u K.V. u Ulici ..., površine 65,57 m², u stambenoj zgradi, izgrađenoj na parceli k.č. broj: 785/7 K.O. K.V., upisanom u Knjigu uloženih ugovora o otkupu stambenih zgrada i stanova List broj: 818, na imenu S.N., što je tužena dužna priznati i trpjeti, da se tužiocu upišu, kao suvlasnici, u dijelovima sa po 1/4, na naprijed navedenim nekretninama, te da im tužena izda

valjanu tabularnu ispravu za prenos prava vlasništva, a u protivnom će takvu ispravu zamjeniti presuda i u dijelu kojim je traženo da se utvrdi, da prednik tužilaca R.D., ima pravo suvlasništva u dijelu sa $\frac{1}{2}$, po osnovu zajednički stečene imovine za vrijeme trajanja vanbračne zajednice sa tuženom, na putničkom motornom vozilu marke ..., tipa 190, broja šasije ..., broja motora ... godine proizvodnje 1989. i putničkom motornom vozilu marke ..., broja šasije ..., broja motora ..., godine proizvodnje 1997, te da se tužena obaveže da naknadi tužiocima troškove parničnog postupka, u iznosu od 20.786,80 KM, pod prijetnjom prinudne naplate (stav 1. izreke).

Odbijen je protivtužbeni zahtjev, kojim je traženo: da se utvrdi, da je protivtužilac, po osnovu sticanja u vanbračnoj zajednici, suvlasnik u dijelu sa $\frac{1}{2}$ na nekretninama izgrađenim na k.č. broj: 1861, upisanoj u Zemljišno-knjižni uložak, broj:50 K.O. J., a što u naravi predstavlja stambenu zgradu 1, površine 85 m², kao i vanknjižni suvlasnik, u dijelu sa $\frac{1}{2}$, na pomoćnom objektu, izgrađenom na k.č. broj: 1861, upisanoj u Zemljišno-knjižni uložak broj:50 K.O. J., te zemljištu, koje pripada za redovnu upotrebu objekta, što su protivtuženi dužni priznati i predati protivtužiocu u sudržavinu predmetne nekretnine, u roku od 30 dana, pod prijetnjom izvršenja; da se naloži Zemljišno-knjižnom uredu/kancelariji Općinskog suda u Sanskom Mostu, da na osnovu presude izvrši promjenu u Zemljišno-knjižnoj evidenciji, na predmetnim nekretninama; da se utvrdi, da je protivtužilac, po osnovu sticanja u vanbračnoj zajednici, suvlasnik u dijelu sa $\frac{1}{2}$ na putničkom vozilu marke ... registarskih oznaka ..., te suvlasnik u dijelu, sa $\frac{1}{2}$ na štednim ulozima, koji se nalaze na štednoj knjižici NLB R.B. a.d. B., Ekspozitura K.V., na žiro-računu broj: ..., broj štednog računa 507000 i to iznosa od 3.327,49 KM, što su protivtuženi dužni priznati i predati protivtužiocu njen suvlasnički dio, kao i nadoknaditi protivtužiocu troškove postupka, u iznosu od 25.666,60 KM, sa zakonskim zateznim kamatama, od presuđenja pa do isplate, a sve u roku od 30 dana, pod prijetnjom izvršenja (stav 2. izreke).

Odlučeno je da svaka stranka podmiruje svoje troškove (stav 3. izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci 73 0 P 001217 15 Gž 2 od 17.9.2015. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu (stav 1. izreke).

Žalba tužene je odbijena i rješenje o troškovima postupka sadržano u izreci prvostepene presude potvrđeno.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 1.316,25 KM.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova odgovora na žalbu u iznosu od 1.680,00 KM kao i zahtjev troškova sastava žalbe u iznosu od 1.680,00 KM.

Blagovremenom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tužitelji-protivtuženi (u daljem tekstu: tužitelji) zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači tako da se udovolji tužbenom zahtjevu, ili da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužena-protivtužiteljica (u daljem tekstu: tužena) osporava sve navode revizije, s prijedlogom da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet odlučivanja u ovom parničnom postupku je zahtjev tužitelja kojim su tražili utvrđenje da njihov prednik R.D. ima pravo suvlasništva od ½ dijela po osnovu zajednički stečene imovine sa tuženom tokom trajanja vanbračne zajednice i to na nekretninama i pokretnim stvarima navedenim u stavu 1. izreke prvostepene presude, te zahtjev za naknadu troškova postupka.

Predmet odlučivanja je i protivtužbeni zahtjev tužene koja je tražila utvrđenje da je tokom trajanja vanbračne zajednice stekla ½ dijela nekretnina i pokretnih stvari bliže navedenih u stavu 2. izreke prvostepene presude.

Raspravljajući o ovako postavljenom tužbenom i protivtužbenom zahtjevu, prvostepeni sud je utvrdio: da je tužena 1974. godine, zaključila brak sa R.J., iz kog braka je stekla dvije kćeri: S., rođenu 1974. godine i S.1, rođenu 1978. godine; da je se tužena bavila prije rata na ovim prostorima, proizvodnjom i prodajom ljekovitog bilja i da je u tu svrhu osnovala SZR S., kojom djelatnošću se i sada bavi; da je tužena, tokom trajanja naprijed navedene bračne zajednice, kupila nekretnine, zemljište i vikendicu u selu D.; da su se prednik tužilaca i tužena upoznali 1998. godine u Specijalnoj bolnici Z. u N.V., gdje su se nalazili na rehabilitaciji; da je prednik tužilaca, od kraja 1999. godine do 2005. godine, radio kao vozač, „na crno“, u mljekari brata tužene, V.M. u D., gdje je mjesečno zarađivao po oko 500,00 KM; da je tužena 2002. godine kupila stana u K.V., koji se sada vodi na imenu njene kćerke S.N.; da su tuženoj 2004. godine, donirana sredstva, u iznosu od 12.000,00 KM; da je u oktobru iste godine, tužena kod B. banke podigla kredit, u iznosu od 20.000,00 KM; da je tužena 2008. godine, kod NLB R. banke podigla kredit, u iznosu od 15.000,00 KM; da je tužena u avgustu mjesecu dobila od Ministarstva ..., podsticajna sredstva za SZR S., u iznosu od 3.000,00 KM; da je tužena u oktobru mjesecu 2005. godine, kao naručilac radova, zaključila sa Stambenom zadrugom P. iz K.V., kao izvođača radova, ugovor o građevinskim radovima: dogradnji, sanaciji i nadogradnji objekata u D., te da je vrijednost tih radova 32.174,22 KM; da je tužena, nakon izvedenih radova, iste platila; da je tužena 2009. godine izvela građevinske radove na dogradnji pomoćnog objekta; da je tužena 2007. godine prodala automobil ... i kupila automobil ..., koji je prodan 2009. godine; da je prednik tužilaca bio prijavljen u J. od 1986. godine, a krajem 2008. godine je bio prijavljen u Ulici ... u B.; da je tužena, sporni prostor u B. kupila 2008. godine, koji se vodi na imenu kćeri tužene S.D.; da je Ministarstvo ..., u martu 2009. godine odobrilo tuženoj sredstva u iznosu od 2.714,61 KM, kao podršku djelatnosti SZR S. i da je prednik tužilaca umro dana 14.05.2009. godine, nakon čega su tužioci preuzeli predmetnu parnicu.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud zaključuje da iz izvedenih dokaza proizlazi da je između tužene i prednika tužitelja R.D. postojala vanbračna zajednica u određenom vremenskom periodu, da je tužena u tom periodu uvećala ranije stečenu imovinu, ali da pokojni R. nije doprinio sticanju imovine niti njenom uvećanju, iako je živeći u zajednici sa tuženom ostvarivao prihode, pa je tužbeni zahtjev odbio u cjelosti.

Takođe, odlučujući o protivtužbenom zahtjevu prvostepeni sud zaključuje da imovina koju je imao prednik tužitelja predstavlja njegovu posebnu imovinu, u čijem sticanju nije učestvovala tužena, pa je odbio i protivtužbeni zahtjev.

Odlučujući o žalbama tužitelja i tužene, drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravno shvatanje prvostepenog suda i žalbe odbio a prvostepenu presudu potvrdio.

Odluke nižestepeni sudova nisu na zakonu zasnovane.

Prije svega, valja naglasiti da se za sada ne može prihvatiti kao pravilan zaključak sudova da je između prednika tužitelja R.D. i tužene postojala vanbračna zajednica, na što pravilno ukazuje tužena u odgovoru na reviziju tužitelja.

Naime, o postojanju vanbračne zajednice prednika tužitelja i tužene sudovi su odlučili u formi prethodnog pitanja (član 12. ZPP), što znači da takav zaključak suda može imati uticaja samo na konačnu odluku u ovoj parnici.

Odredbom člana 12. stav 1. Porodičnog zakona („Sl. glasnik RS“ 54/02, 41/08- u daljem tekstu: PZ) propisano je da zajednica života žene i muškarca koja nije pravno uređena na način propisan ovim zakonom (vanbračna zajednica) izjednačena je sa bračnom zajednicom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko-pravnih odnosa, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom, dok je odredbom člana 284. istog zakona propisano da imovina stečena radom lica u vanbračnoj zajednici koja je trajala duže vremena smatra se njihovom zajedničkom imovinom (stav 1.).

Kod diobe imovine iz prethodnog stava shodno se primjenjuju odredbe o diobi zajedničke imovine bračnih supružnika (stav 2.).

Naprijed navedene odredbe PZ znače, da bi se odnos muškarca i žene mogao smatrati vanbračnom zajednicom, takav odnos mora imati kvalitet bračne zajednice bez formalno-pravnog uslova – zaključenja braka na način propisan odredbama PZ. Takav kvalitet podrazumijeva zajednicu života, zajedničke ciljeve i interese, namjeru održanja te zajednice kao i određeno vrijeme trajanja kako bi se zadovoljio pravni standard „trajanja duže vremena“ iz odredbe člana 284. stav 1. PZ. Ova dužina trajanja vanbračne zajednice nije određena propisima i utvrđuje se u svakom pojedinačnom slučaju, te je stvar ocjene suda šta će podrazumijevati pod dužim vremenom trajanja.

U konkretnoj situaciji, među strankama nije bilo ni sporno da je između tužene i prednika tužitelja postojala ljubavna veza dužeg trajanja- od upoznavanja na Zlataru 1996. ili 1997. godine, pa do neutvrđenog datuma, budući da je takva zajednica nesporno više puta prekidana zbog nesuglasica među partnerima. Međutim, niti iz jednog izvedenog dokaza ne proizlazi činjenica da je između prednika tužitelja i tužene postojala zajednica života, niti bilo koji drugi odnos koji bi se mogao identifikovati sa tom zajednicom, kao ni namjera da se ta zajednica formira. Suprotan zaključak se ne može izvesti ni iz činjenice da su prednik tužitelja i tužena povremeno boravili zajedno u kući tužene, niti iz činjenica da su povremeno zajedno izlazili i posjećivali prijatelje i rođake, kao ni iz činjenice da su zajednički darovali ikonostas mjesnoj crkvi. Zbog svega navedenog, u nastavku postupka drugostepeni sud bi

trebao otvoriti raspravu, ponovo izvesti sve raspoložive dokaze na relevantne okolnosti i eventualne parametre koji opredjeljuju postojanje vanbračne zajednice.

Međutim, pod uslovom da je pravilno utvrđenje sudova o postojanju vanbračne zajednice između prednika tužitelja i tužene, pogrešno su sudovi primijenili relevantne odredbe PZ koje se odnose na zajedničku imovinu bračnih supružnika zbog čega su propustili utvrditi činjenice odlučujuće za postojanje te imovine i udjela u sticanju imovine na što pravilno ukazuje revizija tužitelja.

Naime, sudovi nalaze da u sticanju imovine u predmetnoj vanbračnoj zajednici nije bilo doprinosa prednika tužitelja iako je on ostvarivao prihode, ali ih je ulagao u svoju posebnu imovinu u Sanskom Mostu, što je pogrešan zaključak.

Naime, odredbom člana 270. stav 5. PZ, koji se ima primijeniti u konkretnoj situaciji, propisano je da imovina koju su bračni supružnici stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine čine zajedničku imovinu, dok je odredbom člana 272. stav 1. propisano da svakom od bračnih supružnika pripada po jedna polovina zajedničke imovine.

Ovo znači, da je za postojanje zajedničke imovine dovoljno utvrditi činjenicu da je ta imovina stečena tokom trajanja bračne (vanbračne) zajednice i da je stečena radom, što podrazumijeva da je svaki bračni supružnik stekao po $\frac{1}{2}$ dijela te imovine, a bračnom supružniku koji smatra da je njegov doprinos veći preostaje zahtjev iz odredbe člana 273. stav 1. PZ po kojoj svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika.

Nalazeći da je prednik tužitelja sredstva zarađena radom ulagao u svoju posebnu imovinu u S.M., nižestepeni sudovi pogrešno smatraju da nije bilo njegovog doprinosa u sticanju imovine sa tuženom, zbog čega nisu utvrđivali koja imovina definitivno predstavlja imovinu stečenu u vanbračnoj zajednici (pod uslovom da se utvrdi da je postojala), niti koji udio u toj imovini eventualno pripada predniku tužitelja, budući da tužena nije postavljala zahtjev u smislu odredbe člana 273. stav 1. PZ.

Prema navedenom, pravilno se revizijom ukazuje da zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sudovi nisu utvrdili sve relevantne činjenice odlučne za rješenje ove parnice, na što sud pazi po službenoj dužnosti, pa je temeljem odredbe člana 250. stav 2. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) o reviziji tužitelja odlučeno kao u izreci ovog rješenja.

U nastavku postupka, sud će ponovo odlučiti o žalbi tužitelja imajući u vidu primjedbe i uputstva iz ovog rješenja.

Predsjednik vijeća
Rosa Obradović